

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poștă în țara pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul III.

Ori-ce inserate,

se plătesc pe serie și linia, cu litere merute garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeriunile se pot face în modul cel mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adrese de a dreptul la Redacțiunea Diariului

„Observatoriul” în Sibiu.

Nr. 12.

Sibiu, Sâmbătă 9/21 Februarie.

1880.

Legile agrare și executarea lor în Transilvania.

Dela desființarea iobagiei, în teoria au trecut 30 de ani; cu toate acestea amaru s'ar inselă cine ar crede, cumcă iobagi'a și în realitate este desființată. Au nu asuda și astăzi în brad'a domnăscă, că și înainte cu 50 de ani, o multime de asia numiti dileri și curteni,* pe carii legile defectuose i-au lasatu până astăzi incurcati?

Sau dora celea 21 mii de procese urbariale pendente pe la anul 1867 nu erau cea mai crunta iobagi'a pentru 21 de mii de familii, sau famili'a luata numai cu câte patru persoane 84 mii de suflete?

Va dice cineva, că colonii de frunte, pe carii intrigele feudalilor nu i-au potutu alungă din mosiile stramosesci, totu au scapatu de iobagi'a. Asia ar fi, deca pe alte cali nu s'ar fi introdusu în contra acestora o iobagi'a cu multu mai apasatore decât cea desființată în anul 1848.

În întelesul punctelor regulative domni pamentesci au fostu indatorati a da iobagiloru locu de ajunsu pentru pascuatiune, pe care înainte de 1848 preste totă tier'a l'au folositu numai iobagii, și dacă ici coala au pasiunatu și vitele domnesci în pasiunea iobagiloru, proporțiunea a fostu că unulu la 10 sau 100 vite de ale coloniloru și abia 10 domnesci.

Si cum se inpartu acuma pasiunile între fostii iobagi și fostii domni pamentesci?

Folosint'a faptică, usulu seculariu de mai înainte ar fi trebuitu se se ia de chiaie, de mesura la inpartirea locurilor de pascuatiune, dar nu s'a luat de basa folosint'a, ci posesiunea. Dupa acestu principiu nedreptu s'a intemlatu în mai multe comune, că abia se asemna iobagiloru a patr'a său a cincia parte din loculu de pasiune.

Scimu mai departe, că celu mai siguru isvoru de venitu pentru poporu a fostu și este prasirea vitelor; era fără pasiune suficiente acestu scopu nu se pôte ajunge. Poporulu lipsitu de cea mai mare parte a locurilor de pasiune, pentru că se

*) Terminii vechi feudali latinesci: Inquilini et Curialistae.

pôte plăti inpositele celea grele, se pôte face drumurile și podurile, a fostu silitu a intră în relațiune de iobagi pentru pasiunea pe care mai înainte o a folositu cu dreptulu seu seculariu și milenariu, și pentru care astăzi trebe se face sute și mii de dile de lucru.

Până la desființarea sclaviei, poporulu avea dreptulu de a capată lemne de focu, de edificatu, și în unele parti ale țerei și de vendutu din padurile comune, ale poporațiunei cu seniorii feudali, era acestu dreptulu s'a recunoscutu și prin patent'a din 1854, și încă cu acelu adaosu, că la fostii iobagi (Jobagiones, Coloni, Rustici) se se dea în proprietatea lor atâta padure, căta li se cuvine în proporțiunea în care o au folositu din vechime.

Credeti D-văstra, cumcă din o suta de feudali unulu celu pușinu a disu cătra iobagii sei: „Eca aci ve este partea din paduri căta vi se cuvine voue dupa usulu vechiu stravechiu?” Credeti dv. că dintr'o suta de feudali s'au aflatu unulu, care se dica locuitoriloru sateni: Luati partea văstra de padure fără nici-unu processu și o folosiți ori-cum veti ști voi?

Nici-decum! Din contra, dupa esirea patentei s'a inceputu lupt'a cea mai inversunata, opozițiunea cea mai violenta, processele cele mai scandalose din partea feudalilor în contra fiacarei comune iobagesci, prin care li se denegă coloniloru din cause de nimicu, dreptulu la competentia din paduri!

Astăzi dupa 30 de ani dela încetarea sclaviei în teoria, pe chartea, mai astepta mii de comune indesiertu deciderea proceselor intentate pentru competentia din paduri.

În restimpu de 30 de ani a trebuitu poporulu se plătescă amaru lemnele de focu, pe carii mai înainte le avea în abundență. Prețulu pe care l'au datu iobagii în bani gat'a sau în naturale fostiloru domni pamentesci pentru folosirea paduriloru sub decursulu proceselor, se urca la mai multe milioane.

Frumose legi! cutezu a afirmă că va mai trece o generațiune întreaga, până se voru fini toate processele de acestu soi!

Dreptulu regal de cărcumaritu, regulatu prin patent'a din 1854, nu era exclusiv alu domnilor, ci în toate acelea casuri, în cari boierii țerei nu au folositu acelu dreptulu și n'au avutu cărcuma deschisa în comuna, se sustineau în folosint'a acestui dreptulu aceia, pe carii i-au aflatu în posesiunea și folosint'a lui, încetarea relațiilor feudali.

Sub absolutismu și până cătra finea anului 1864 dreptulu de cărcumaritu aflatoriu în posesiunea comunelor și bisericele, se dá prin deregatoriile administrative cu licitațiune în arenda, în folosulu comunelor și alu bisericele.

Dela introducerea dualismulu încoco, acestu dreptulu s'a luat de la comune, că cu forti'a, în puterea legiloru vechi, obsolete, aprobatali. — În casuri speciale s'a doveditu pe calea legii, cumcă de sute de ani dreptulu cărcumaritulu a fostu în exclusiv'a folosint'a bisericei, și că fostii domni pamentesci n'au în respectiv'a comuna locu alodialu cătu se puni palm'a, și cu toate acestea dreptulu de cărcumaritu s'a luat de la biserici. — Si din ce motivu? „A koresmárlási jog a nemesi jóság járuléka; vedi Nr. Curiei 12,736 ex 1879, era sententi'a tribunalulu de I-a instanță se provoca la Apr. Const. partea III. tit. 32 și Compil. Const. partea 3 tit. 6.

Noi asia scimu, cumcă feudali nostri n'au papatu acelea 80 de milioane despăgubire pe bas'a Aprobatorulu, ci în puterea patentei din 1854. Pentru ce dar nu se respecta acea patentă și în prescrișele ei favoritoare poporulu? — Celu mai mare scandalu s'a comis cu rescumpararea decimelor din produsele viiloru. Despre acestu pecatu strigatoriu la ceriu cugetu că vei fi informatu din acelea parti, unde o mare parte a proprietariloru de vii si-au perdutu totă averea cu rescumpararea acelu decime.*)

Se trecemu la legile agrare despre comasari și segregari.

(Va urmă.)

*) Suntemu informati chiar și din diarie magiare dela Budapeșta cu „P. Naplo” în frunte, care și mai deunadi analisau pe largu abnormitatea acelei legi, cu adaosu, că în cele mai multe casuri nici nu se pôte execută.

Red. Obs.

Foisiór'a „Observatoriului”.

Femelele.

De: Julius Pederzani.

Traducere de J. G. Baritiu.

VI. Missiunea lor.

(Urmare și fine.)

Lumin'a i se detrage. Care lumina! lumin'a laternelor din stradele nostre. Sér'a, indata-ce se aprindu primele flacari nu i este permisă a ambli singura pe strada. Se credu în dreptulu a o ficsă cu in pertinentia, a o insultă și a o urmări. Pentru ce ore? o cunosceti? Este ea o persoană frivolă?

„Ah nu,” este respunsulu. „Nici nu o cunosc. Ea este frumusea și precum se dice: ea locuiesce singura.”

Si pentruce urmariti pre acea lucrătoare mica, ea fuge de voi. O cunosceti, este ea frivolă?

„Nu o cunosc. Dara ea ambla sér'a singura. Si se dice, că o femeia se nu amble sér'a pe strada, de aceea trebuie se . . . .”

Astufeliu cugeta și vorbesce o ceta de barbati, cari pretindu că au spiritulu și anim'a. Ei ingenunchia înaintea idolului opiniunei publice și se inchina dogmei: opiniunea multimei este opiniunea singuratecului!

Progressulu necalculabile alu secolulu nostru, care pe aripele scanteiei electrice sbóra dela unu continent la altulu, face că lumea întreaga se fia locuint'a barbatulu.

Viéti'a ilu orbesce cu o frumsetia înmiița din lumea omenăscă și din natura. Gigantele cu o miie de bracia, press'a predominantă lumii i istoriscesc din ora în ora totu ce se petrece în lume.

Idee noue, fapte noue inpartu atentiunea lui.

Doi forte brutali domnescu astăzi în lume: acelu vênatu neobositu dupa unu ce nou, atâta de diferitoriu de monoton'a evului de midilocu, și acea aspiratiune febrile de a face totu cu toate mijlocele în acelu timp.

Pentru barbatu lumea este și remane anim'a lui. Acestui barbatu fără repaosu, eternu creatoru și amblandu departe de idealu, este atasiata femeia cu unu sufletu ce arde pentru cele spirituale și pentru frumosulu, cu o anim'a plina de entusiasmulu eticu și sentimente caste.

Ea pórta lupt'a spiritulu în contra scârbosulu materialismulu.

Majoritatea barbatiloru cugetatori de astăzi cunosc numai o singura morala, jura în cuvintele unu singuru magistru si acesta este: Schopenhauer filosofulu dissonantiiloru sufletesci.

Elu redica o lume plina de abisuri și deasupra ei planesa geniulu, care néga acéta lume și care se perde în neantu. Pentru elu viéti'a este o amagire mare, o rétacire, unu pasu gresitu, care mai bine se nu se fia facutu de locu. Vointi'a, că si corpulu este o aspirare fără tienti'a și fără finitu.

Si viéti'a: unu daru palidu și unu tormentu, o pribegire visatóre până la mórte. Unu visu scurtu alu nemarginitulu spiritulu universale; unu desemnu fugitivu, pre care elu ilu arunca pe fói'a „timpulu și a spatiulu”, pentru că apoi dupa o scurta esistență se ilu stérge. Si unu scolariu alu acestui filosofu a scrisu apoteos'a sinuciderei.

Din diece barbati cugetatori ai dilorulu nostre, doi trei profesesa aceste mactime și doctrine ale vietiei.

Cine va pazi sanctuarulu frumosulu idealu, alu sublimulu și alu moralei? Cine va nutri și va conservă în eternu, fiacár'a eterna a entusiasmulu pentru divinitate și eticulu în anim'a omenăscă? — Femei'a. Ea este vestalin'a care stă înaintea altariulu moralei și alu frumsetiei divine.

Acéta este chiamarea ei.

Anim'a ei este plina de finetie și sentimente delicate, sufletulu ei deschisu radiiloru frumosulu eternu. Ea are minunatulu și firesculu talentu a isi înbracă ideile și sentimentele sale în forme placute și impresionabili.

Ea are religiune; unic'a religiune adevărata a amorulu și a tarii de sufletu. Viéti'a femeiei este o lunga suferintiă, de aceea este ea religiósă, fiindcă religiunea înmuguresc din suferintiile unu sufletu ranitu.

Decâte ori femeia nu se afla fatia în fatia cu nefericirea, și ea totusi trebuie se si pastredie blandeti'a și linisita a seninetate a sufletulu. Ea suferu amagirea unei anime, ce se frange la patulu de mórte alu copilulu ei — ea trebuie se se resignedie. Acéta este cea mai grea și eterna cruce a vietiei sale. „A se resignă, nu din pasiune, că o Helloisa și o santa Teresia. A se resignă! din religiune și educatiune: „Fiindu că pentru femeia, dice D-n'a Staël, religiunea nu este nimica, deca ea nu este totu.”

Viitoriulu este alu femeiloru. Ele sunt chiamate a fi odórele lumii. Femei'a trebuie se ajunga la cunoscinti'a nelibertatiei sale și la aceea a misiunei sale și ea o va cunósce de siguru.

Femei'a trebuie se se concentredie, și ea se va concentra.

Ea va percurge secolii trecuti și va ajunge la cunoscinti'a sórtei sale.

Es se va vedé că sclava fără aperatoru și aruncata în pulbere de catre demonii orgoliulu și arbitriulu barbatescu.

Acéta trista reprivire va aruncă femeia asupra trecutulu ei; inse dupa aceea?

Va aruncă o privire sincera în sufletulu ei.

Femei! voi genie ale generațiiloru viitoare, nu bate ceva în animalele vóstre și nu ve destépta din întunereculu de până acuma?

Voi o simtiti: Chiamarea vóstra este sublima. Virtutea vóstra se nu fia fortiața, fiindu voi eschise socialmente. Ea trebuie se fia libera, nobile, ea trebuie se fia inteligenta.

Bucovin'a.

Iplimindu unu concludu alu adunarii generale din urma, Comitetulu societatiei pentru literatur'a si cultur'a romana in Cernauti a cumperatu in tómn'a trecuta una casa, pe langa care sunt mai multe parcele de ziditu, cu 17.500 fl. v. a. Meritul principale alu acestei cumperature fórte favorabile ilu are dlu Michailu Pitei, consiliariulu tribunului din Cernauti. Mai cà elu uniculu a cunoscutu marele folosu alu acelei cumperaturi, de aceea a si statutu necurmatu de a convinsu pe membrii comitetului, pana-ce s'au invoitu la efeitura ei.

Acum spre a reversá, macaru in parte, sum'a numerata pentru acea realitate in cass'a societatiei, comitetulu aflá cu cale a face apellu la contribui de buna voia in folosulu societatiei. Apellulu e caldurosu si desvólta in modu fórte convingetoriu, càtu de imperiosu a fostu, cà societatea se aiba casa propria, si se nu fia necessitata a-si schimbá din anu in anu locuinti'a, ruinandu-si mobilele si supunendu-se la chirii totu mai scumpe.

Dupa cum suntemu informati, au si incursu unele sume, dara nu in mesur'a si in marimea ce ar corespunde asteptarei. Caus'a e cum se vede, lips'a de energia la colectanti, si apoi lips'a de intelegere si de vointia la contribuenti.

Energi'a lipsesce colectantiloru, pentru-cà ei inca nu sunt petrunsi de ajunsu de scopurile, ce urmaresce societatea in favórea intaririi si conservarei elementului romanu in acésta tíera. Pe langa aceea multora le mai lipsesce si darulu induplecarii si acomodarii la individualitatea contribuentiloru.

Romanii aici in Bucovin'a sunt supusi la fórte multe influentie straine, de unde resulta, cà multi dintr'insii déca nu au advenitu chiaru renegati, sunt inse cosmopoliti consumati. In cerculu acestora se afla membrii din câteva familie boieresci mai de frunte. In acea classe de locuitori limb'a romana nu o mai audi vorbindu-se, cà-ci in loculu aceleia s'au adoptatu in familii limb'a polona si nemtiésca. Asta-i cu atátu mai dorerosu, pentru-cà in casele parintiloru si protoparintiloru loru nu se vorbia decátu romanesc. Si apoi cine nu pretiuiesce limb'a sa nationala, cum voiesci se mai pretiuiesca vreo institutiune nationale si literatur'a romanésca?

In unele familii e substituita limb'a romanésca de cea ruténa, si anume in fórte multe familie de ale proprietariloru mai mici, cum sunt familiile de origine adeveratu romana cu numele: Manesculu, Balosiesculu, Tutuiesculu, Teutul, Frundia, Dunca, Cracalia, Scraba, Vladu, Cosmitia, Soroceanu, Pannellu, Perjulu si una suta altele. Trebuie se insemnu, cà desnacionalizarea elementului romanu face pasi uriasi, mai alesu preste Prutu. Acolo sate intregi s'au prefacutu in elementu ruténu, cum e Rarancea, Toporautiulu, ambele Zuce, unde affi numai nume romanesci, cà Purice, Gusiulu, Casiulu, Porumbellu etc. purtate de ómeni, cari nu mai sciu nimica romanesc. In scurtu timpu nu va remanea

Esista numai o mantuire pentru voi: invetiati si lucrati.

Voru veni generatiuni noue si pe fruntea loru voru purtá semnul „religiunei adeverate.“

Bisericele timpuriloru de mai inainte apoteosau credinti'a si dogm'a.

Religiunea viitorului este o biserica a moralitatiei. Credinti'a secoliloru trecuti, trebuia predicata, apearata in dogmele sale si invetiata in scóla.

Preotulu ei erá barbatulu.

Inteligenti'a criticatória si doritória de lupta a purtatu luptele spirituali in conciliuri, a creatu teologi'a pecatului si a blastemului.

Religiunea viitorului nu cunósce dogme nici confessiuni, ea predica numai evangeliulu amorului adeveratu, teologi'a gratiei si a fericirei.

Preotulu ei este femeia.

Ca mama, ea va fi altarulu pe care vomu vedé pre D-dieu; din ánim'a ei va isvori moral'a, ce va ajunge pentru viéti'a intréga.

Femeia cá simbolulu frumosului si alu eticului, trebuie se devina unu cultu.

Din naufragiulu materialismului, care arunca pe flacare di pe nissipulu tiermuriloru, cadavrele unei vietie desperate si pierdute, trebuie se ne scape femeia. Ei i lusesce aurora libertatiei. Barbatulu liberu se va insoci cu femeia sociale libera.

Prin ea infloresce o noua viétiá, prin ea se va nasee unu nou elementu moralu.

Ea isi va scuturá pulberea de pe picioré si va desradeciná ultimele traditiuni ale secoliloru fanatici din presente materialisticu; ea va fi speranti'a, viéti'a unei noue generatiuni viitorie.

Acésta este marea si inalt'a missiune a femeiloru.

Preste chaosulu incurcaturiloru religiose planésa spiritulu amorului eternu. Preotulu loru este femeia. Din ruinele unei lumi materialistice se inaltia o stenca eterna, pe care se edifica nou'a lume etica, si acésta stenca eterna este famili'a. Isvorulu, ánim'a familiei inse sunt femeile!

alta amintire, cà au locuitu romani in partile acele, decátu numirea romanésca a riuriloru si codriloru, a vailoru si colineloru, adeca acea amintire, ce o constatédia Miclosich si Koluzniacki pentru unele parti din Galiti'a pan'in Moravi'a, unde se afla numiri cá Fundóie, Cornu, cari documentédia existenti'a romaniloru in acelea regiuni, astadi slavitate cu totulu.

Aceste dise se referescu, cum se vede, la una parte si anume la cea mai insemnata din boierimea si din rezesi'a nóstra.*) Dara se nu grabesci a crede, cà vei afla nu sciu ce viétiá si zelu mare romanescu nici pr'intre preoti, cà-ci la ceea ce affi aici, iti stá mintea in locu. Affi cà sunt insurati cu nemtióice si cu polóne; cà si aceia ce sunt insurati cu romance, vorbescu in casa cu femeile si cu copii loru in limba nemtiésca; cà ici si colo, cá de marturia, affi câte una gazeta, dara nu romanésca, ci nemtiésca; si de aici se explica cainarea diaristiloru nostri**), cà nu-i provincia romanésca, in care se fia mai puçinu cetite gazelele romanesci, decátu in Bucovin'a. De aceea buna-óra ei sunt in plina nesciintia despre nenorocirile romaniloru din Transilvani'a, ce le-au suferitu cu inundarile din érn'a asta, séu de apellulu societati macedo-romane din Bucuresci, pe a veni in ajutoriulu romaniloru din Macedoni'a, cari se perdu sub presiunea grecismului. Si apoi domnia-vóstra pe acolo se ve mai mirati, cà nu ve vinu de pe aici ajutorie pentru bietii nenorociti? Nu ve mirati, cà de aru si amblá colectantii nostri pe la casele loru cá cersitorii si aru implorá banulu care prisoesce la multi, pentru societatea nóstra, care asia dicundu, le e sub nasu, totu aru esi cu man'a góla.

In starea preotiésca sunt inse si esceptiuni, cari sunt demne de tóta laud'a si dela care se astépta totu sporiulu nationalu, cum s'au doveditu si pan'acumu. Mai alesu se astépta dela asta màna de preoti, ce se afla in esceptiune laudabila, cà se se unésca mai strinsu in simtiemintele si ideile nationale si se combine mijlócele, cum aru inriuri in modu eficace asupra grosului colegiloru, cà se-i întórca la viétiá nationala si se-i faca a se interesá si a le pasá de totu ce e romanu.

Mie mi-au placutu totudeauna actiunea resoluta a romaniloru transilvaneni, cu care, dupa multe cercari si puneri la cale nefolositorie, alegu caprele nationale din oile cele bune si le lasa in urma in prad'a dispretiului.

De invetiatorii romani bucovineni, considerati din punctu de vedere nationale-romanescu, nu credu cà DVóstra se fiti auditu vreodatata ceva; ve asiguratu inse cà nici noi nu scimu de dinsi nimica. Ei nu se impartasescu nici la una intreprindere nationala; si de aceea prevedemu, cà nu se voru impartasi nici la colect'a de acumu pentru societatea nóstra. Ánim'a si capulu aceloru individi, considerati totu din punctu de vedere nationale romanescu, se póte compará prea bine cu o ruina deserta, parasita.***)

Revista politica.

Sibiin, 20 Februaru st. n. 1880.

In fine dupa o lunga serie de combinatiuni, cabinetulu austriacu s'au completatu denuminduse ministru de culte si instructiune d-lu Conrad baronu de Eybesfeld, actualulu gubernatoru alu Vienei, éra d-lu baronu Kriegsau ministru de finantie.

Considerandu inpressiunea ce au facutu aceste doue denumiri asupra diferiteloru partide politice din parlamentulu austriacu, apoi, de pe acuma se póte afirmá cu tóta siguranti'a, cà ele nu voru contribui nici-decum la intarirea si consolidarea positiunei cabinetului Taaffe, care va continuá si de aci inainte a se numi ministeriu de coalitiune si a pretinde cà se afla mai pre susu de ori ce partide.

*) Rezesiu pe moldovenesce este camu analogu cu „Boieri de neamu“ din Munteni'a, cu Nobiles unius sessionis si cu Armalistae din Transilvani'a.

Not'a Red. Obs.

**) In Transilv. se dice caunare, vaierare, se ia si in locu de plansu: Se cauna prunculu, adeca plange vaietandu-se tare. Red.

***) Acésta descriptiune, desbracata de orice frase, dara cu atátu mai fiorósa, justifica observatiunile dlui P. Aurelianu facute inainte cu câteva ani in Bucovin'a, si ea sémena de minune cu informatiunile care petrundea in afara de Bucovin'a inainte de 1848. Cu alte cuvente: elementulu romanescu din Bucovin'a ar fi recadiutu acolo, unde se aflase inainte de acésta cu 32 de ani? De altumentrea, cauzele recaderii totale s'aru potea esplicá de ajunsu. cà-ci ele sunt la lumin'a dilei, vediate de toti càti nu ambla cu ochii inchisi.

Not'a Red.

Despre personalitatea politica a celoru doui ministrii noi nu se scia alta, decátu cà sunt neutrali, nu apartínu nici unei partide si cà sunt ómeni noi despre cari niminea nu se asteptá a'i vedea inbracati in fraculu de ministru. Dintre tóte partidele cea mai nemultumita cu modulu si persónele cu care si-au completatu comitele Taaffe cabinetulu seu, sunt eternu malcontentii nemti, ale caroru organe de publicitate se si grabira a isi esprimá nemultumirea loru si a salutá pe nouii ministri intr'unu tonu, care nu mai amicabile nu se póte numi.

Astadi este diu'a in care diet'a ungrésca isi va reincepe activitatea sa intrerupta prin sesiunea delegatiuniloru din Vien'a. Multi din deputatii opositionali au plecatu inca din septeman'a trecuta la B.-Pest'a, cu scopu de a luá parte la conferintie prealabile ale diferiteloru cluburi, in care avea se se stabilésca modulu de procedere si tactic'a ce trebuie se adopteie opositiunea, fatia cu politic'a inalterabila si ruinatóre a cabinetului Tisza, pe care insusi compatriotii sei ilu nimescu fatalu si funestu.

Nerusinutele si adencu compromitiatórele defraudari de bani publici, care s'au descoperitu in comitatele Severinului si alu Carasiului, au mai inmultitu armele dejá destulu de nimicitoare ale opositiunei si déca administratiunea Ungariei nu ar fi „asiatica“ si politic'a ei „bysantina“, in celu mai tristu sensu alu cuventului, apoi, d-lu C. Tisza si cu ai sei aru fi trebuitu se isi parasésca de multu locurile pe care le mai ocupa inca si astadi. Déca vomu esaminá purtarea ungriloru dela introducerea dualismului incóce fatia cu nationalitatile nemagiare, si déca amu fi in stare a ne bucurá de nefericirile straine, apoi póte cà amu dice cà: D-dieu in man'a sa au voitu se pedepésca pe ungru prin d. C. Tisza si cà ei au meritatu gubernulu pe care ilu au. Nu o vomu dice inse, pentru cà nefericirile si dorerile care apasa pe ungru le resimtimu si noi indiecitu mai tare decátu ei insii si déca ei dorescu salvarea apoi, in acelasu gradu cà si ei o dorimu si noi, de órece si ei cà si noi nemagiarii nu amu meritatu sórtea ce ni s'au creatu in patri'a nóstra comuna.

Din nefericire inse, gubernulu ungruescu si orbitii siovinisti nu voru se intieléga si se recunósca marele principiu alu drepturiloru neprescriptibile si nealienabile ale nationalitatiloru conlocuitoare, ci continua a le persecutá, a le iritá si a le provocá, pentru cà asia, creandu'si pericole imaginare, se isi póta mascá adeverat'a tendintia a politicei loru neumana si ruinatóre.

Precum suntemu informati, apoi nu preste multu, natiunea romane va avea a inregistrá éra si o noua proba de iubirea si parintesc'a ingrijire pe care o pórtá gubernulu d. C. Tisza si in specialu organele sale administrative, fatia cu acésta multu persecutata si abandonata natiune. Amu ajunsu tempuri, in care romanulu i se contesta chiaru si dreptulu de a face bine si este inpedecatu de a isi implini datorintiele sale de pietate si umanitate càtra parintii, fratii si sororile sale nefericite.

In regatulú Croati'a, care se bucura de o autonomia aprópe completa, politic'a gubernului ungruescu intimpina dificultati serióse, ce ilu nelinítescu si i causédia mari ingrijiri. Mass'a poporului croatu, precum si inteligenti'a sa brava si necorupta nu numai cà este decisa a isi conservá nationalitatea si autonomi'a sa politica si administrativa, dar' este si firmu determinata a respingé orice ingerintie nelegitime ale suprematiei magiare. Croatii, mai fericiti decátu serbii si romani, au potutu se isi conserveie drepturile loru istorice si conditiunile ce sunt nedispensabile pentru cà se isi póta desvólta viati'a loru nationala. Unguriloru nu le convine acésta si ei s'au incercatu prin tóte mijlócele de a desbiná pe croati intre sine, pentru cà asia se'i póta infrange. Dar' acele incercari n'au avutu rezultatulu doritu, de órece croatii au sciutu se se apare cu multa energie si mare intieleptiune in contra aceloru tendintie destructive si amenintiatóre.

Acuma se respandi scirea, cà banulu Mazuranici si-au datu dimissiunea, din cauza cà se simte incapabilu de a isi implini missiunea sa in sensulu si conformu dorintieloru si asteptariloru gubernului magiaru. Se dice, cà succesorule lui Mazuranici va fi séu comitele Ladislau Pejacevici séu Bedekovici, actualulu ministru pentru Croati'a. Dar' ori cine va fi urmatoriulu banu alu Croatiei, elu nu va fi in stare se abata pe natiunea croata dela politic'a sa traditionala, la care tine cu o consecintia si perseverantia admirabila.

Perseveranti'a si cerbici'a in bine cà si in reu este una din trasaturile caracteristice ale elementului slavu. O proba eclatanta pentru acésta

ne ofere si noulu atentatu alu conspiratiunei nihiliste din Russi'a. D'abea scapà imperatulu Russiei de atentatulu ce i se preparase pe lini'a de feru dela Moscvi'a si eata ce scire infioratòre si de cea mai mare sensatiune politica sbóra in lumea larga, pe firele electrice ale telegrafului:

— Petersburg, 17 Februaru st. n. — „In palatulu resiedintiei de érna au avutu locu astadi o esplosiune. Famili'a imperiala au remasu neatinsa. Min'a au fostu asiediatu subt sal'a de mancare. Trei-dieci si cinci gardisti au fostu raniti, dintre cari cinci au si muritu. In urm'a esplosiunei s'au spartu in pavimentulu salei de mancare o gaura cá de 10 urme. Din intemplantu, in urm'a unei intardieri, famili'a imperiala inca nu se adunase in sal'a de mancare.“

In fati'a acestui nou si ne mai auditu atentatu alu neipacatiloru revolutionari nihilisti, imposibilulu pare a isi fi aflatu marginile sale, precum si siguranti'a personala a imperatului Alexandru II alu Russiei. Ori unde va stá, ori unde se va duce, elu se afla pe unu vulcanu subminat, si persecutatu de acea putere teribila si nevediuata, care se numesce nihilismu.

Ultimele sciri venite din straintetate ne spunu, cá gubernulu Germaniei, alu Franciei si alu Angliei s'au intielesu a recunósce prin note diplomatice identice independenti'a Romaniei. In fine dar, totusi se inblandi si eremitulu din Varzin.

Cum se invétia geografii'a in Ungari'a si in Transilvani'a?

Cu nimicu nu se falsifica mai usioru adeverulu decátu prin istoria si geografia minciunósá; prin acelea si prin reservatiuni mentali de natur'a acelora, poti seduce generatiuni intregi, cá se traiésca in ratacirea cea mai periculósá pe tota viétii'a lor. Totu prin falsificari de acestea se prepara si revolutiuni si resboie civili. Totu asia s'au preparatu mai virtosu in scólele calvinesci, versarile de sange din a. 1848/9.

Ei bine, din mai multe carti scolastice noi vomu luá acilea cá de exemplu numai unica: geografii'a ce se propune in scólele primarie, esita in a 15-cea editiune, prin urmare pâna acuma celu mai puçinu in 100 mii de exemplarie inpartita pe la miile de scóle. Din intemplantu avemu aci sub ochii nostrii unu exemplariu din cele nemtiesci auctoritate.*) Acea geografia este compusa de repausatulu Alexandru Kuttner, dupa aceea reveidiuta, „coresa“ de Maximilianu Mayer; editiunea din urma, adeca a 15-éa, din Budapesta 1878, e introdusa si in scólele reg. catholice din Sibiu. Pe 17 pagine auctorulu permite o geografia generale macra, dupa aceea trece la Ungari'a, pe care o inparte in cinci districte (Kreise), intre care alu cincilea este Transilvani'a.

Nu ne vomu demitte la investigarea altoru urme de o ignorantia care te pune la mirare in acea geografia, ne vomu margini numai la câteva erori sau si reservatiuni mentali, care atingu institutiuni publice, de religiune si de cultura. Asia dupa auctorii acelei geografii:

In Aradu nu exista episcopia, nici institutul pedagogicu si teologicu gr. orientale romanescu. — In Temisióra si Versietiu nu mai sunt episcopii serbesci, ba in Temisior'a nici episcopia catholica, ci numai unu seminaru. — In Lugosiu este o episcopia gr. catholica, dara de nationalitatea ei nici vorba. — In Caransebesiu se afla unu episcopu si altu nimicu. — Blasiulu nu existe nici cáiri, prin urmare nici mitropolia, nici gimnasiu, seminaru, manastire, nimicu; se afla inse in Aiudu unu gimnasiu greco-catolicu!! — In Sibiu este unu episcopu, nu mitropolit, éra consistoriu, seminaru, institutu pedagogicu inca nu. — In cetatea Bistriti'a s'a ratacitu cá si in Aiudu, totu unu gimnasiu gr. catholicu, pe semne din fondurile sasesci! — In Nasaudu se afla unu gimnasiu, cine mai scie de ce nationalitate si confessiune. — In Gherl'a nu se afla episcopia. — In Fagarasiu se afla mine (bai) de arama, pe semne in tiermii Oltului, pe sub podulu statatoriu. — In Brasiovu necumu se fia gimnasiu romanescu de 8 clase, dara nu se afla nici-o scóla romanésca.

In fine numerulu magiariloru de 13 ani incóce a crescutu dela 5 la 6 $\frac{1}{2}$ milióne, éra numerulu celorlalte nationalitati nu 'lu mai scie nimeni (?).

Éca pe ce maculatura de carte scolastica dau

*) Erster Unterricht in der Erdbeschreibung von Alexander Kuttner. Durchgesehen von Max Mayer. 15. Auflage. B.-Pest 1878.

parintii bani, pentru-cá baiatii lor se invetie din ele a minti; intr'aceea auctorii, sau mai dreptu disu, compilatorii si plagiatorii cu editorii loru facu din ele capitaluri respectabili. In acelasiu timpu o geografia sau istoria scrisa romanesc, cu sciintia si consciintia, este persecutata si cassata.

Luati inse amana compendiele de istori'a patriei, introduse prin scóle mai alesu de 13 ani incóce si veti fi siliti se le aplicati amar'a satira francésca: L'histoire est une fable convenue. Ei s'au invoitu cá se o scria asia precum le place si le convene loru, si nici-decum asia, precum resulta ea din documente.

Intemplantu din orasiulu Satmaru.

Alegerea de curatori la biserica greco-catholica din Nagyfalu in Ungari'a alarmà dilele acestea pe unii ómeni, cá si cum s'ar fi intemplantu acolo vreunu lucru ne mai auditu pâna acuma, vreo eruptiune vulcanica, sau vreo alta revolutiune física. Sunt 40 de ani, de candu preotii Moise Sora Noacu, Joanu Moldovanu si alti vreo doui insi incepusera se denuntie prin corespondentiele loru care se publicá, cá unii din confratii loru preoti din comitatulu Satmaru au inceputu se tina predice unguresci la poporulu romanescu si la celu rutenescu. Dupa sanctionarea legiloru de magiarisare dela 1842 episcopulu rusnécu Popoviciu se obligase a traduce cu ai sei tóte cartile rituali in limb'a magiara, spre a se tipari cu spelese statului si a se introduce in totu coprinisulu Ungariei si alu Transilvaniei la romani, ruteni si serbi. Mai multi preoti, rusneci si romani crescuti in seminarie straine erá gata se le primésca. Acestea s'au intemplantu inainte de a. 1848.

A intrevenitu revolutiunea, dupa ea pe calea cea mai firésca atunci cá totdeauna, sistem'a absolutista. Sub acésta romanii greco-catolici reusira a'si infintiá o mitropolia si pe langa cea dela Oradea, alte doue episcopii nationali romanesci, precum sunt acelea recunoscutu, confirmate si sanctionate prin diplomele imperatesci si bullele pontificelui Romei. Spre a'si asigurá romanii gr.-catolici (uniti cu Rom'a) nationalitatea din tóte partile, au midiolocitu si castigatu, cá poporatiunea romanésca separata in cele bisericesci de poporatiunea slavo-rutena, se fia incorporata parte la diecesea Oradei, parte la a Gherlei. Pe alocurea nu s'a potutu separá perfectu, cá-ci prea erá mare amestecatura. In orasiulu Satmaru sunt romanii amestecati cu rutenii. Inteligenti'a ambeloru nationalitati e compusa din magiaroni renegati fórte fanatici, cari mai bine de ani 20 pretindu mereu introducerea limbei magiare in biserica. Toti episcopii dela Gherl'a, Alexi, Vancea, Pavelu, au avutu nacasu cu ei. Parochulu si protopopulu loru Branu mergea cu unu bátiu grosu la biserica, pentru cá la esire se se apere de unii betivi, carii voia se'lu atace, pâna ce bietulu omu a moritu in cas'a nebuniloru. In fine sub protopopulu Marcu totu decisera in Dec. 1878 introducerea limbei magiare, cu scopu cá mai tardiu se introduce si ritulu latinu. Diariulu „Szamos“ a publicatu tóte acestea cu mare triumfu; indata dupa aceea notificaramu si noi de repetite ori misieliile din Satmaru, pâna candu ne veni o scire privata, cá de vomu mai publica corespondentie din Satmaru, chiar si parochulu are se patia reu; se avemu deci patientia pâna ce se va denumi unu altu episcopu diecesanu la Gherl'a, care va fi omu de caracteru independentu, si daca va tinea in sensulu diplomeloru si alu bulleloru la caracterulu curatu nationale romanescu alu diecesei sale, nu va intardiá a cercetá actele anterióre din archivu si pe temeiulu acelora, sau va deslegá, sau va taiá nodulu gordianu si va pune odata capetu la atatea scandale si brutalitati, curatindu'si diecesea de renegati si de rebelli in afaceri eclesiastice, pentru-cá se simtia si aceia, ce insémna cárj'a, toiagulu ce pórtá unu episcopu. Afara cu ei din biserica. Se ne mai întórcemu si la spiritulu anticu alu bisericeii, apoi renegatii, indiferentii si fariseii faciarnici se totu sbiere asupra netolerantiei. Pentru ori-ce societate din lume, fia religiósá fia politica, este conditiune absoluta de existenta, cá se'si cunósca perfectu pe toti membrii sei, se scia curatu cu cine are a face. Bisericile romanesci, societatea nationale romanésca póte se existe prea bine fara câteva corcituru de ómeni, care nu sunt nici romani, nici rusneci, nici magiari, ci din tóte câte ceva.

Cá la Nagyfalu au alesu pe V. Nagy magiaru rom-catolicu de curatoru primariu la biserica gr.-catholica, cu acésta ei au imitatulu pe calvini, care mai deunadi au alesu in doue parochii de ale loru câte unu jidovu de legea mosaica, totu de curatoru primariu; éra diarele magiare se falira cu acea bravura. Ci acesta inca este numai unulu din fructele indiferentismului religiosu si totuodata alu egoismului barbaru. Jidovii alesu de curatori sunt arendasi, carciunari, inca si proprietari; ei au bani, dau inprumutu si la biserica, le facu si daruri, pe care apoi le scotu indiecitu din pielea poporeniloru.

Ce ve mai mirati de tóte acestea? Sementiele aruncate inainte cu 50 de ani au resaritu de multu si au luatulu forma de balauri devastatori. Poporulu tieranu are bisericutie de lemn, pe alocurea de grádele, lipite cu lutu, dara i se facu carciune de pétra si caramida, solide si mari. Inteligenti'e nu'i trebue religiunea candu are pe Schoppenhauer si tóte sterpiturile literaturii nemtiesci, unguresci, francesci. Asia se intielege civilizatiunea in Ungari'a. Si apoi se mai cutedie a dice cineva, cá in Ungari'a nu inaintéda „civilizatiunea moderna“. De va mai merge asia inca numai 25 de ani, Ungari'a va intrepe pe tóte popórale Europei in „civilizatiune“. Ce mai vreti? Tocma acuma se dau probe apodictice in tóte teatrele unguresci, cá la unguři existe si clase superióra de proletariatu: mame care facu comerciu cu ficele lor, cá si barbati cu ne-

vestele proprie, aristocrati bancroti, charlatani si plastrografi, functionari defraudatori etc. etc. mii de mii.

Din Banatu.

Lugosiu si Caransebesiu. Se face lumina totu mai multa. O carte bunicia se póte scrie asupra noueloru descoperiri. Sub pretestu cá romanii stau se se rescóle si cá statulu se afla in pericolu, functionarii denumiti sau inca sustniti cu forti'a in posturile lor de 7 ani incóce au defraudatu si spoliatu sute de mii. Joanu Asboth, unulu din proprietarii diariului „Magyar Ország“, de locu din Lugosiu, cunoscatioru de tóte acelea blastematii din propri'a esperientia, le-a descrisu cu de ameruntulu. Nu vomu inceta de a repeti, cá aci este vorba de pielea romanului, inse si de onórea lui cu atátu mai virtosu, cá si câteva functionari romani esu ca complici la hotii si la vendiare de sange. Ar merita se se reproduca tóte blastematii descoperite, numai daca ne-ar ajunge spatiulu.

Dupa Asboth, famili'a nemtiesca Frummer, magiarisata Szende, isi puse in capu inca dela 1840 cá se ajunga la domnia preste 200 mii de romani din comitatulu Carasiului, dara scopulu l'au ajunsu numai dela 1871 incóce, dandu parol'a de di: agitatiuni nationali, rebelliune romanésca, patri'a in pericolu. Adeca in Banatu se intempla cu romanii aceea ce s'a intemplantu cu slavacii in Ungari'a superióre prin unu altu renegatu némtiu, fostu v.-comite Grünwald, care lucra si astadi cu tóta furi'a pentru omorirea nationalitatiloru. Dupace au sugrumatu viétii'a nationale, au datu alta parola: Supunere órba, neconditionata, alegeri absolutu gubernamentalu. Acestu scopu s'au ajunsu asia, cá s'au datu functionariloru voia a dispune de banii publici in modu cu totulu descretionariu, ca se póta cumpará voturi prin ertare din contributiuni, prin ridicare de executiuni, prin scutirea tineriloru dela assentare, prin inprumutari nesigure de bani din fondurile publice si anume din fondulu orfaniloru. Lucrulu ajunsese acolo, cá chiaru in consiliulu municipale abia mai cutediá câte cineva se'si deschida gur'a. Numai Asboth si câteva amici de ai sei mai atingea une-ori câte o buba rea, dara o si patiá.

In a. 1871 destituira pe comitele supremu Fauru, din cauza cá li se parea prea romanu si prea onestu, éra in loculu lui adusera pe avocatulu Georgie Ivacicovicu dela Ciacova si in acelasiu timpu pe Ioanu Pausz dela Aradu, unde erá persecutatu de creditoru si de cátra procurori pentru defraudari; au trantitu inse si pe Ivacicovicu, din cauza cá elu cá prefectu cutediase a trage la raspunde pe unu subprefectu hotiu.

Cas'a de economii in Lugosiu-Caransebesiu-Resitia-Oravitia se infintiase pe la 1869, dara in 1875 a si facutu fallimentu. Din investigatiuni a esitu, cá directorulu Hammer cu alti complici furase din ea la 100 mii florini, cá sume mari s'au datu din acea casa pentru alegeri dietali, cá pentru scopuri politice s'au inpartitu sume si mai mari, sub titlu de inprumutari la ómeni cari n'au se platésca in veci. Preste 300 de mii fl. s'au dilapidatu, intre cari 40 mii bani de ai orfaniloru. J. Pausz a luatulu 18725 fl. dela cass'a de economii pe acceptu si nu ia platitu nici-odata. Dupace trantira si pe Ivacicovicu, erá p'aci se denumésca pe talhariulu Pausz de comite supremu, daca nu s'ar fi pornitu unu murmuru generalu in tóte clasele locuitoriloru.

Au adusu pe Ujfalussy din Satmaru de capu alu comitatului la Lugosiu; acum inse Pausz apucase a fi ginerele ministrului Szende-Frummer si amicu intimu alu episcopulu Olteanu; ce 'i mai pasá lui de ori-cé prefectu; cá protonotariu dominá elu comitatulu, romanimea tremurá de fric'a lui. Cu tóte acestea adunarea generale a reprezentantiloru municipiului isi luá ánim'a in dinti si decide in tómn'a anului 1876 a luá in revisiune tóte fondurile comitatului. Revisiunea tinu pâna in primavér'a din 1877. Atunci esi la lumina, cá Pausz primise inca la 1873 v. a. fl. 800 pentru luare de mesuri in contra colerei si tocace banii. In a. 1874 luase acelasu Pausz din fondulu gimnasiului 3000 fl. sub pretestu de nu sciu ce cautiune; ii papá si pe aceia; dara apoi socru-seu ministrulu se invoie se i intabuledie pe o mosiia a sa dela Magura, inse la alu 5-lea locu, dupa alte sume considerabili; scurtu, bani perduti.

Ujfalussy fu denumitu si de comissariu plenipotentu preste noulu comitatu alu Severinulu. Lumea asteptá nu sciu ce minuni dela elu, cá se inpace spiritele, se reguledie afacerile, se infrene hotiile; ii inpinsera inse de vice-comite pe hotiulu Pausz si elu avu nespus'a debilitate de a'lu acceptá pentru Severinu. Acestea schimburi se intemplantu tocma pe la inceputulu resboiului orientale. Ocasione minunata pentru Pausz si pentru toti subprefectii si alti complici ai lui, cá se bage in spaima pe ministrulu Col. Tisza, cá romanii si serbii se rescóla si cá statulu se afla in pericolu supremu. De aici apoi urmara calcarile de casa, arestarile, spionagi cumplitu in Banatu si in tóta Transilvani'a, processele de pressa pornite cá din chiaru seninu, inse alaturea cu capulu; de aici inse si noua serie de tiranii si defraudarile cele mai nerusinate.

(Urmédia.)

Romania.

Proiectu de lege pentru organisarea Dobrogei.

(Urmare si fine.)

Cap. V.

Despre puterea judecatorésca.

Art. 56. Tribunalele judecatorésce si legile civile si criminale din Romania se introducu in Dobrogea cu singurele modificari prevedute prin legea de fatia si prin decretule domnesci date in puterea acestei legi, in vederea inpregiariloru locale.

Art. 57. Se infintieza câte unu judecatoriu de ocolu in fiacare din arondismentele administrative ale Dobrogei.

Art. 58. In orasiile Tulcea si Constanti'a se infintieza câte unu tribunalu de prim'a instantia.

Art. 59. Tribunalele in Dobrogea pentru apelu atârna de curtea apelativa din Focsiani si, in ultim'a instantia, de curtea de cassatiune.

Art. 60. Se institue tribunale speciale musulmane pentru procesele mohamedaniloru in materia de familia si de successiune.

Art. 61. Instituirea juriului este deo-camdata suspendata in Dobrogea. Procesele criminale si pentru delictete politice si de pressa se voru judecá de tribunalele ordinare.

Art. 62. Celelalte deviatii si modificatiuni la legile generale ale Romaniei, cerute de inpregiurarile locale, se voru introduce prin decrete princiare, date in urm'a incheierei consiliului de ministri; acésta numai pentru unu terminu de unu anu. Dupa expirarea acestuia, modificarile nu se voru mai face, de cátu prin legi votate de Poterea legiuitoare.

Art. 63. Comissii si tribunale extraordinare, afara de cele prevedute in acésta lege, nu se potu introduce in Dobrogea, de cátu in casulu declararii starei de asediu.

Cap. VI.

Despre finantie.

Art. 64. Inopositele si legile finantiarie din Romani'a se introduc si in Dobrogea.

Art. 65. Aplicarea treptata a legiloru de inoposite se va face prin decrete domnesci de către gubernu, caruia se lasa facultatea de a aprecia momentul oportunu intru acésta.

Art. 66. Art. 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116 si 117 din Constitutiunea Romaniei, au putere si in Dobrogea.

Cap. VII.

Despre puterea armata.

Art. 67. In timpul de diece ani dela promulgarea acestei legi, in Dobrogea nu se va face recrutatiune pentru armat'a de linia. Acésta dispositiune nu inpedica inrolarile voluntare.

In acestu periodu de diece ani, locuitorii din Dobrogea voru forma numai unu corpu de ostire teritoriala (calarasi si dorobanti), destinata pentru serviciulu din laintru alu acestei provincii.

In timpurile normale, locuitorii ce voru face parte din aceste trupe, nu voru putea fi intrebuintati in serviciu decátu o septemana pe luna, si in care timpul ei voru fi platiti si hraniti dupa legea privitoare la armat'a teritoriala.

Acésta ostire nu va putea fi intrebuintata afara din Dobrogea, decátu in timpul de resboiu.

Ar. 68. Locuitorii din Dobrogea de religiunea musulmana voru forma companii si escadrone separate. In uniformarea lor, care se va plati de statu, se va pastra fessulu si turbanulu.

Locuitorii tiemurasi ai Dunarei si Marei-Negre voru fi chiamati de preferinta la serviciulu flotileloru destinate a inlesni comunicatiunea trebuintieloru administrative si militare din Dobrogea.

Principiulu serviciulu separat alu locuitoriloru musulmani va fi mantinutu si la flota.

Cap. VIII.

Dispositiuni generale.

Art. 69. Colorile Dobrogei sunt colorile Romaniei.

Art. 70. Marc'a Dobrogei in generalu si a judetiului Tulcea in deosebitu, este unu scutu, purtandu doui del-fini cu trupulu ridicatu.

Marc'a judetiului Constanti'a este scutul, purtandu o galera romana.

Art. 71. Nici unu juramentu nu se póte impune cuiva, decátu conformu religiunei sale, potrivit art. 240 si 241 din procedur'a civila.

Art. 72. Nici o lege, nici unu regulamentu de administratiune generala, judetiana sau comunala, nu póte fi indatoritoare, decátu dupa ce se publica in chipulu hotaritu de lege.

Cap. IX.

Dispositiuni transitorii.

Art. 73. Unu terminu de unu anu dela promulgarea acestei legi, se acorda locuitoriloru rurali din Dobrogea, cari in timpul resbelului au emigratu din Dobrogea, spre a reveni la caminele lor.

Acei ce nu se voru folosi de acestu terminu, perdu ori ce dreptu asupra posesiunii pamenturiloru rurale ce au avutu inaintea resbelului.

Art. 74. Vendiarile de pamenturi facute de asemenea emigrati sunt nule si fara valóre. Nu intra in acésta restrictiune proprietatile mentionate ale art. 11 din acésta lege.

Inaintea legalisarei a ori ce transactiune, tribunalulu va audi, mai ánteu, pe administratiunea domeniiloru. Acésta pentru a nu se atinge drepturile statului.

Art. 75. O lege speciala va organiza serviciulu scriitoriloru (notariloru) de prin comunele rurale, pana ce aceste comune voru avea indestule mijloce materiale si intelectuale spre a putea insasi ele organiza si retribui acestu serviciu in modu indestulatoriu.

Art. 76. O lege va organiza serviciulu moscheelor si invetiamentulu religiosu alu poporatiunei musulmane.

Art. 77. Ostirea teritoriala nu se va institui in Dobrogea, decátu dupa promulgarea legi pentru regularea proprietatii rurale.

Art. 78. Legea pentru introducerea inopositolu fonciaru si a darei pentru poduri si siosele se va aplica dela 1 Ianuaru 1881. Pentru anulu 1880, in loculu acestoru inoposite, se va percepe darea pe vite, dupa

unu regulamentu ce se va decretá de ministrulu de finantie.

Art. 79. In celu mai scurtu timpu, se va face o lege privitoare la desecarea mlastiniloru si la plantatiuni de paduri.

Art. 80. Din diu'a punerii in vigore a legi de fatia, sunt abrogate tote decretele, regulamentele sau alte acte contrarie cu cele asiediate de ea.

(Sub-scrisi.) Presedintele consiliului ministriloru si ministru alu agriculturii, comerciului si alu lucrariloru publice, J. C. Brateanu.

Ministru de interne, M. Cogalniceanu.
Ministru cultelor si alu instructiunei publice, N. Cretulescu.

Ministru finantiilor, D. Sturdza.
Ministru afaceriloru straine, B. Boerescu.

Ministru de resbelu, D. Lecca.
Ministru justitiei, A. Stolojanu.
Acestu proiectu s'a si trimesu de urgentia la sectiuni.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

Blasiu, 12 Februaru st. n. 1880.

Onorate Domnule Redactoru!

Eri in 11 Febr. st. n. 1880 inteligenti'a romana din Blasiu a tienutu un'a conferinta sub presidiulu venerandulu canonicu Elia Vlass'a, cunoscutu de multu publiculu romanu cá unu barbatu zelosu in promovarea binelui nationale, in care s'a desbatutu modalitatea, cum inteligenti'a romana din Blasiu ar putea veni in ajutoriulu fratiloru inundati, asia precum potesce dela ea publiculu romanu preste totu. De facia au fostu Rssimii Domni Canonici toti, cáti nu au fostu inpedecati prin morbu séu alte cauze binecventate; mai departe mai intregu corpulu profesionale dela institutele de invetiamentu si mai toti cielalti inteligenti si onoratori din locu. Conferinta a alesu din sinulu seu un'a comissiiune constatatória din 7 membrii sub presidiulu Rssimulu Domnu Canonicu Elia Vlass'a, pentru punerea in lucrare a midilóceloru acelor, precum colecte, arangiarea unui balu nationale s. a., prin cari mai cu efectu s'ar poté ajunge scopulu intentionatu in mesur'a aceea, in care pre dreptulu se astépta dela un'a inteligentia cá cea din Blasiu. Comitétulu astadi si-a si inceputu activitatea, si publiculu si astépta unu resultatu deplinu multiamitoriu, cu atátu mai vertosu, cá in fruntea lui se afla unu barbatu devotatu din sufletu toturoru causeru de genulu acesta. La tempulu seu Ve voiu relatá si despre resultatu. Cu ocaziunea acésta nu potu lasá neamentita si inpregiurarea acea inbucuratoria, cá in tempulu din urma printre inteligentii romani din Blasiu in convenirile loru private totu mai tare incepe a se simti necesitatea, cá ar fi tempulu supremu, cá inteligenti'a romana din Blasiu, ce se afla in un'a posetiune multu mai favorabile cá altele despre aiurea, intre marginile legi se pasiésca cá unu factoru activu in diverse directiuni pre terenulu vietiei sociali a natiunei nóstre, si se se organizeze astfel, in cátu cu intensitate si efectu cátu se póte mai mare se isi desvólte activitatea. De ne va ajutá D-dieu si la acésta, atunci nu voiu lipsi a Ve relatá cu cea mai mare bucuria.

Unu Blasianu.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Laur'a Boieru nasc. Vlass'a cá sozia impreuna cu fi sei minoreni Joanu, Elen'a, Aureli'a si Virgiliu; Elia Vlass'a canonicu metrop. cu sozia s'a An'a cá socrii; Elisabet'a maritata Blancu, An'a maritata Bonecki, Julian'a maritata Lazaru si Sofi'a maritata Negrutiu cá sorori; Nicolau Solomonu cu sozia sa Eleonor'a si Emiliu Vlass'a cu sozia s'a Mari'a, cu ánima intristata si franta de adunca dorere anuncia cumcá prea iubituulu seu soziu, respective tata, frate ginere si afinu

Joanu Boieru,

parochu gr. cath. alu Muresiu-Lechintiei, administratoriu protopopesu alu tractulu M-Ludosiu, membru ordinariu alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu si membru virilistu alu comitetulu administrativu pentru comitatulu Turd'a-Ariesiu, a re-paosatu in Domnulu la 16 Februaru st. n. a. c. 11 óre nóptea, in urm'a suferintei grele de apoclepsia, numerandu alu 44 anu alu etatiei sale, 18 alu pastoririi sufletesci, precum si alu viatiei sale conjugali.

Remasitiile sale pamentesci s'au binecventatu si inmormentatu in cimiteriulu din locu la 19 ale curentei. Muresiu-Lechintia, 17 Februaru 1880.

Fia-i tierin'a usióra si memori'abinecventata!

— Din Bucuresci primiramu urmatórea scire dorerósa:

Intristat'a sozia An'a si nepotii Emanoilu si Nicolae Drocu Barcianu aducu la cunoscinti'a tuturoru amiciloru si cunoscitorulu perderea multu iubituulu loru soziu si unchiu:

Maximilianu Drocu

decedatu Luni in 4 Februaru st. v. 1880. Inmormentarea s'au facutu Mercuri in 6 l. c. la cimiteriulu Sierbanu-Voda (Belu).

Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

— (Unu balu romanescu in Orasthi'a) se va arangea in folosulu scólei gr. or. din Orasthi'a, in 28/16 Februaru a. c. in sal'a hotelulu la „Contele Széchenyi“. Pretiulu de intrare: pentru familia 2 fl. pentru o persóna 1 fl. v. a.

Intre alte jocuri se va jucá si „Calusierulu“ si „Batut'a“.

Orasthi'a, 16 Februaru 1880.

Comitetulu arangiatoriu.

— (In Jászberény) s'au infintiatu o reuniune constatatóre din 20 membrii, cari adoptandu programulu ligei anti-semitice, va face propaganda in contra jidaniloru din Ungari'a, prin prelegeri publice.

— (Unu mijlocu de a stricá logodn'a.) Unu june comite francesu, care se logodise cu fiic'a unei familie aristocratice-conservative, dorea a se eliberá catu mai curendu de alianti'a incheiata. Pentru cá se isi ajunga scopulu, intr'o séra cercetá pe viitorii sei socri, se asiediá la piano si incepú a cantá *Mars- seillais'a*. Betran'a marchisa fu lovita de apoclepsia, fidantiat'a cadü in lesnu, éra tatalu aratá ginerelui usi'a, dandu'i ordinu cá se nu mai cutedie a trece preste pragulu locuintei sale. Déca acésta si nu este adeverata, dar' este posibilá.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

5 Februaru st. v. 1880.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 102.7/8 b.
Imprunutu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	107.—
Obligatiuni dominiile cu 8%	98.—
— Creditu fonciaru rurale cu 7%	93.3/4
— Creditu fonciaru urbanu cu 7%	85.1/2
Imprunutu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	95.1/2
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	48.90
Obligatiuni din 1868 cu 6%	96.10
Prioritati cu 8%	106.25
Actiunile bancii Romani'a din 1869	332.—
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	210.—
Romani'a, compania de asecur., din 1875 cu 8% act. (200 l.) platitu 100	76.—
Rent'a romana din 1875	69.1/4
Diverse:	
Argintu contra auru	4 1/2%
Bil. te hipotecarie	4%
Florini val. austriaca	214.—
Rubl'a de chartie	264.—

Neoplant'a.

1875.

Medalie de argintu.

Seghedinu.

1876.

Medalie postu mesite.

CLOPOTE DE TOTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sune-teloru lor.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decátu alu celoru de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celoru de 140 puncti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica pana la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande cátu de multe

Antonie Novotny

in Timisióra.

(4) 2-12

Publicare de licitatiune.

In 7 Martiu a. c. st. n. la 11 óre antemeridiane se va tienea in cancelari'a subscribulu Comitétu (strad'a urediului Nr. 6) licitatiune minuendo pentru edificarea unei scóle elementarie cu 4 clase la Hatiegu, Comitatulu Hunedórei.

Acésta se aduce la cunoscinti'a publica cu adausulu, cá fiacare licitante e obligatu a depune 5% ale sumei de esclamare de 11.549 fl. 83 cr. val. austr.

Oferte in scrisu prevedute cu vadiu, se primescu pana la inceperea licitatiunei.

Planulu, preliminarulu si conditiunile de cladire se potu vedea in totu timpul in susu numit'a cancelaria. (5) 1-2

Sibiü, in 20 Februaru 1880.

Comitetulu administrativu de fondulu scólastecu alu fostiloru granitieri din regimentulu romanu I.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**